Список бібліографічних посилань: 1. Сологуб П. И. Доказательства: оценка, относимость, допустимость. Красноярск: Победа, 2006. 143 с. **2**. Климов С. И. Оценка доказательств в уголовном процессе. Самара: Олимп, 2007. 241 с. **3.** Колесниченко А. Н., Коновалова В. Е. Криминалистичекая характеристика преступлений: учеб. пособие. Харьков: Юрид. ин-т, 1985. 93 с. **4.** Белкин Р. С. История отечественной криминалистики. М.: Норма, 1999. 496 с. **5.** Криминалистика / под ред. И. Ф. Герасимова, Л. Я. Драпкина. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Высшая шк., 2000. 672 с. **6.** Андреев И. С., Грамович Г. И., Порубов Н. И. Криминалистика: учеб. пособие для студентов вузов. Минск: Вышэйшая шк., 1997. 344 с. **7.** Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі): підручник. Київ: Кондор, 2008. 558 с. **8.** Хмыров А. А. Криминалистическая характеристика преступлений и предмет доказывания. *Криминалистическая характеристика.* М.: МГУ, 1984. С. 54–57. **9.** Теория доказательств в советском уголовном процессе / отв. ред. Н. В. Жогин. 2-е изд., испр. и доп. М.: Юрид. лит., 1973. 736 с.

Одержано 05.10.2017

УДК 343.132(477)

Валентина Георгіївна ДРОЗД,
кандидат юридичних наук, доцент,
провідний науковий співробітник 2 науково-дослідного
відділу науково-дослідної лабораторії з проблем
правового та організаційного забезпечення діяльності
Державного науково-дослідного інституту МВС України

ОНТОЛОГІЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК СТАДІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Побудова України як правової, демократичної держави характеризується, перш за все, прагненням до ефективних стандартів розвинутих європейських країн та впровадженням їх у національне законодавство. Протягом останніх років відбувається системне реформування у всіх сферах суспільного життя. Якісні зміни відбуваються й у системі здійснення кримінального судочинства, зокрема у 2012 році прийнято КПК України, а після введення його в дію приведено у відповідність до нього ще значну кількість нормативно-правових актів. У результаті реформування запроваджено нову концепцію кримінального провадження, яка передбачає зміни практично у кожній його стадії і особливо досудового розслідування. Зважаючи на це, оновлення кримінального процесуального законодавства потребує і нового осмислення усталених підходів теорії кримінального процесу щодо сутності та значення досудового розслідування як стадії кримінального провадження організації. Тож, нова ідеологія здійснення досудового розслідування зумовлює науковий та практичний інтерес в аспекті піднятого питання.

Історично склалося так, що процесуальна діяльність суб'єктів, уповноважених на здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень, розвивається і протікає за певними стадіями, які є відносно самостійними частинами кримінального процесу та характеризуються притаманними їм особливостями. При цьому всі стадії тісно пов'язані між собою спільними для кримінального провадження завданнями. Разом із тим, кожна із них відбувається у характерній процесуальній формі, тому в тій чи іншій стадії кримінального провадження залучаються конкретні учасники, приймаються конкретні рішення, виконуються певні процесуальні дії тощо.

Ще за радянських часів відомі вчені-процесуалісти, зокрема І. Я. Фойницький, стадії кримінального процесу визначив як відносно відособлені частини, що характеризуються конкретними завданнями (які походять із загальних завдань кримінального судочинства), особливим колом учасників, специфікою кримінально-процесуальних дій і правовідносин, характером кримінально-процесуальних актів, які їх оформлюють. [1, с. 341]. Мабуть, беззаперечно, що і на теперішній час таке тлумачення стадій кримінального процесу залишається актуальним, адже розкриває сутнісний зміст цього поняття.

© Дрозд В. Г., 2017

Загалом, системний аналіз формулювання сучасними науковцями досліджуваної дефініції свідчить про те, що більшість з них принципово не розходяться з класиками та практично не відійшли від наведеного визначення, а лише деталізували та розширили уявлення цього поняття. Наприклад, Л. М. Лобойко визначає стадії кримінального процесу як його відносно самостійні частини, кожна з яких має власні завдання, специфічне коло учасників і процесуальних засобів діяльності, проходить притаманні тільки для неї етапи і завершується прийняттям певного рішення, яким вона, як правило, трансформується в наступну стадію [2, с. 15]. В цілому слід погодитись та підтримати таку позиції вченим щодо тлумачення цього поняття, оскільки у наведеному визначенні певним чином розширено коло ознак стадій, зокрема вказівкою на їх етапи.

Самостійність кожної стадії кримінального провадження виявляється у властивих лише їй специфічних ознаках. У юридичній літературі до таких ознак відносять: безпосередні завдання; коло суб'єктів; процесуальний порядок діяльності; характер кримінальних процесуальних відносин; строки провадження; підсумкове рішення та процесуальні акти. Дещо конкретизувати цей перелік М. І. Леоненко, зокрема, виходячи з сучасних властивостей стадійної побудови кримінального провадження. Так, автор звернув увагу на такі додаткові властивості (ознаки), які притаманні будь-якій стадії кримінального процесу, як: функціональність та темпоральність. З урахуванням цих категорій він констатує динаміку, стадійний порядок кримінального провадження та визначає субординаційні зв'язки між стадіями як структурними елементами кримінального процесу та їх логіко-функціональну підпорядкованість [3, с. 75]. У свою чергу Д. В. Сімонович вказує, що досудовому розслідуванню як самостійній стадії кримінального провадження притаманні такі головні риси: 1) нормативна закріпленість завдань (ст. 2 КПК України); 2) чіткість меж проведення (п. 5 ч. 1 ст. 3 КПК України); 3) передбачена кримінальна процесуальна форма; 4) визначеність кола учасників; 5) специфічність процесуальних рішень та суб'єктів їх прийняття [4, с. 75]. Убачається, що така точка зору цілком відповідає уявленню про ознаки стадій кримінального провадження.

Автори першого науково-практичного коментаря до КПК України, наголошують на тому, що у системі стадій кримінального провадження є також стадія внесення відомостей про вчинене кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, яка передує стадії досудового розслідування [5, с. 26]. Враховуючи законодавче визначення досудового розслідування, закріпленого у п. 5 ч. 1 ст. 3 КПК України, можна зазначити, що воно містить пряме посилання на те, що внесення відомостей про вчинене кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань є початковим моментом даної стадії, не можемо погодитись з його виокремленням в окрему стадію. Тож, визначення стадій кримінального провадження є суто теоретичною задачею, оскільки на законодавчому рівні це питання розкривається недостатньо чітко. Так, законодавець нормативно закріпив лише дві стадії, зокрема, «досудове розслідування» (п. 5 ч. 1 ст. 3 КПК України) і «притягнення до кримінальної відповідальності» (п. 14 ч. 1 ст. 3 КПК України). Визначення інших стадій кримінального провадження в КПК України не міститься. З огляду на це така позиція законодавця, на наш погляд, є не зовсім незрозумілою і виправданою, оскільки у ст. 3 КПК України, де міститься визначення основних термінів, не приділено увагу іншим стадіям провадження, чим створено ситуацію неоднозначного їх трактування, й відповідно спричиняє наукову дискусію з цього питання. Тому з метою врегулювання даного питання слід запропонувати законодавцю у ст. 3 КПК України визначити сутність кожної зі стадій кримінального провадження.

Таким чином, враховуючи суттєві зміни, які останнім часом запроваджено у кримінальне процесуальне законодавство, а також беручи до уваги побудову сучасної системи кримінального провадження можна сформулювати такі основні положення.

По-перше, відповідно до положень чинного національного законодавства систему стадій кримінального провадження можна визначити наступним чином: 1) досудове розслідування, 2) підготовче судове провадження, 3) судовий розгляд, 4) провадження в суді апеляційної інстанції, 5) провадження в суді касаційної інстанції (здійснюється до початку роботи Верховного Суду відповідно до Закону України «Про судоустрій та статус суддів» від 2.06.2016 р.), 6) виконання судових рішень, 7) провадження у Верховному Суді України, 8) провадження за нововиявленими обставинами.

По-друге, притягнення до кримінальної відповідальності не входить до системи стадій кримінального провадження. На наш погляд, це є специфічний вид кримінальної процесуальної діяльності уповноважених осіб, яка направлена на доведення вини конкретної особи у вчиненні кримінального правопорушення (суспільно небезпечного діяння), і яка здійснюється протягом декількох стадій кримінального провадження, зокрема, починаючи з моменту повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення і закінчуючи ухваленням відповідного судового рішення (вироку, ухвали). У зв'язку з цим пропонуємо положення пункту 14 частини 1 виключити із статті 3 КПК України.

По-третє, досудове розслідування, беззаперечно, є першою і самостійною стадією кримінального процесу України, якій притаманні такі *специфічні риси:*

1) нормативна закріпленість завдань (ст. 2 КПК України);

2) визначеність кола учасників, які здійснюють досудове розслідування або залучаються до нього.

3) наявна процесуальна форма, яка передбачає порядок здійснення процесуальної діяльності починаючи з моменту внесення відомостей до ЄРДР і закінчується у формах, передбачених ст. 283 КПК України ;

4) передбачення чітких строків досудового розслідування;

5) специфічність підсумкового процесуального рішення, яким може бути постанова про закриття кримінального провадження, обвинувальний акт, клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності, клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру, клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру.

Список бібліографічних посилань: 1. Фойницкий И. Я. Курс уголовного судопроизводства. Т. 1 / под ред. А. В. Смирнова. СПб.: Альфа, 1996. 607 с. **2.** Лобойко Л. М. Кримінально-процесуальне право: курс лекцій: навч. посіб. Київ: Істина, 2005. 456 с. **3.** Леоненко М. І. Структура стадійної побудови кримінального провадження в контексті сучасного реформування кримінального процесу України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки*. 2013. Вип. 2. С. 75–77. **4.** Сімонович Д. В. Доктринальні засади структури та системності кримінального процесу України: стадії та окремі провадження: монографія. Харків: В справі, 2016. 443 с. **5.** Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. комент. / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. Київ: Юстініан, 2012. 1224 с.

Одержано 05.10.2017

УДК 343.137.32

Віталій Аркадійович ЄМЕЛЬЯНОВ,
прокурор Павлоградської місцевої прокуратури
Дніпропетровської області, аспірант кафедри
кримінального процесу та криміналістики
Університету державної фіскальної служби України

ОСОБЛИВОСТІ ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ СЛІДЧОГО СУДДІ ПРО НАДАННЯ ДОЗВОЛУ НА ЗДІЙСНЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Фактично три роки тому, з метою забезпечення принципу невідворотності покарання та реалізації основних завдань кримінального судочинства запроваджено інститут спеціального досудового розслідування у кримінальному процесі України. Отже, нині актуальним є саме дослідження проблемних практичних аспектів застосування інституту спеціального досудового розслідування, одним з яких є питання оскарження рішень слідчого судді про надання дозволу на здійснення спеціального досудового розслідування.

Однією з найважливіших гарантій захисту особою своїх прав і свобод від їх порушення як з боку органів, що здійснюють кримінальне провадження, так і з боку інших осіб, які

© Ємельянов В. А., 2017